

Samen maken we Doetinchem, Gaanderen en (Nieuw) Wehl

Participatiebeleid gemeente Doetinchem: de basis op orde

**WAAROM
MOEILIK DOEN
ALS
HET SAMEN KAN**

Loesje

POSTBUS 1545 6801 BA ARNHEM G103254752

Betreft: Participatiebeleid gemeente Doetinchem
Versie: def. 18-01-2024
Auteur: Marieke Gorkink
Ambtelijk opdrachtgever: Han Dankaart
Portefeuillehouder: Wethouder P. Moors

Inhoud

1. Aanleiding	3
1.1. Leeswijzer.....	3
2. Participatie in perspectief: eerst de basis op orde	4
2.1. Wat verstaan wij onder participatie?	5
3. Waar staan we nu?	6
4. Onze ambitie	8
5. Onze uitdaging	9
6. Strategische uitgangspunten en aanpak.....	10
6.1. Eigen plannen en projecten.....	10
6.2. Initiatieven van derden (in het kader van de Omgevingswet)	12
6.3. Inwonersinitiatieven	13
7. De organisatie van participatie: groei door doen	14
8. Begroting	16
9. Begrippenlijst	16

Bijlagen

1. Uitvoeringsplan 2024
2. A. Methodiek Relevant gesprek, B. Checklist
3. Samenvatting Betrokkenheidsprofielen Citisens
4. Samenvatting 'Waar staat je gemeente'
5. Advies Sociale Raad
6. Reactie op advies Sociale Raad

1. Aanleiding

Waarom deze beleidsnotitie?

In de coalitie-agenda 2022-2026 heeft het college de ambitie geformuleerd om werk te maken van participatie. U vindt het belangrijk om de samenleving te betrekken bij plannen, projecten en activiteiten van de gemeente én om ruimte te geven aan initiatieven uit de samenleving. Dat gebeurt op dit moment al op tal van manieren en per project wordt het participatieproces ingericht. Er is echter behoefte aan meer fundamenteel beleid op dit onderwerp, dat richting geeft en handvatten biedt voor de uitvoering. Deze notitie is daarvoor een begin, we brengen eerst de basis op orde om vervolgens te leren en onszelf te ontwikkelen.

Deze notitie is tevens een antwoord op de aanbeveling van de Rekenkamercommissie om ambities en uitgangspunten voor burger- en overheidsparticipatie beter vast te leggen. In 2020 heeft de Rekenkamer onderzoek gedaan en geconstateerd dat de gemeente Doetinchem veel doet aan participatie maar dat er weinig concreet vastligt. Deze notitie geeft daar alsnog invulling aan.

Naast de interne ambities hebben we ook te maken met externe trends en ontwikkelingen. De wettelijke verplichtingen om het participatieproces goed in te richten nemen toe met de komst van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en de (aankomende) Wet versterking participatie op decentraal niveau. Ook zien we dat het vertrouwen in de overheid al langere tijd daalt en het aantal mensen dat niet meer mee kan of wil doen toeneemt (zie ook Rapport Doetinchem, bijzonder gewoon). Participatie, mits goed doordacht en afgestemd op de doelgroep, kan een instrument zijn om de betrokkenheid te laten toenemen. Tot slot zien we dat er veel geëxperimenteerd wordt in het land met nieuwe vormen van participatie zoals burgerberaden wijkbegrotingen en het uitdaagrecht (zie begrippenlijst). Deze experimenten zijn soms succesvol en soms niet. Voor de vernieuwing van de democratie en het realiseren van de grote maatschappelijke opgaven is het echter wel van belang om met elkaar op pad te gaan en nieuwe vormen te onderzoeken.

1.1. Leeswijzer

De notitie is opgebouwd uit drie delen. In het eerste deel (hoofdstuk 2, 3 en 4) vindt u een beschrijving van de huidige situatie. In het tweede deel gaan we in op de uitgangspunten en de aanpak (hoofdstuk 5 en 6) en tot slot maken we een aantal werkafspraken en vindt u de begroting. (hoofdstuk 7, 8 en 9).

In de bijlagen vindt u:

- Werkplan 2024, incl. leer- en ontwikkelplan
- Methodiek Relevant Gesprek en Checklist
- Betrokkenheidsprofielen Citisens in Doetinchem
- Samenvatting Waarstaatjegemeente.nl

De notitie is tot stand gekomen met de input van vele betrokkenen.

- Inwoners: Buurtinitiatief Doetinchem Centrum Noord
- Verbonden partijen: Buha, Buurtplein, SportID
- Externe partijen: Sité
- Sociale Raad
- In de ambtelijke organisatie: team strategie, communicatie, wijkregie, project- en procesleiders, beleidsmedewerkers

2. Participatie in perspectief: eerst de basis op orde

In de gemeente Doetinchem is het over het algemeen goed gebruik om met elkaar in gesprek te zijn over nieuwe plannen, projecten en ontwikkelingen. Of die nu van de gemeente komen, van inwoners, organisaties of bedrijven. We vinden het belangrijk om met elkaar samen te werken om onze stad en dorpen mooier en beter te maken. Vaak gaat dat goed, maar we zien ook dat het hier en daar beter en duidelijker kan.

Met het beleidsplan participatie leggen we voor het eerst vast wat we met participatie bedoelen, welke uitgangspunten we hanteren en hoe we daarmee werken. Insteek daarbij is, dat we eerst de basis op orde brengen zodat er een goed fundament is waarop we verder kunnen bouwen. We gaan dus leren, evalueren en van daaruit verder ontwikkelen.

Reikwijdte van het beleidsplan

Het beleidsplan gaat over bewonersparticipatie (waarbij de gemeente initiatiefnemer) én over overheidsparticipatie (waarbij het initiatief bij bewoners of andere organisaties ligt).

Het gaat over **alle beleidsterreinen** waar de gemeente mee te maken heeft.

Dit betekent echter niet dat we overal en altijd participatie inzetten. Per onderwerp bekijken we of een participatietraject **haalbaar en zinvol** is. Vervolgens maken we een aanpak op maat, passend bij het vraagstuk en de mogelijkheden. Een belangrijk aandachtspunt is de ambtelijke capaciteit, die soms beperkt beschikbaar is. Uitgangspunt is 'we doen het goed of we doen het niet' want het motto 'baat het niet, schaadt het niet' geldt voor participatie niet. Als het participatieproces niet goed georganiseerd is, schaadt dit wel degelijk.

Waarom participatie?

Participatie kan veel brengen. Om enkele voorbeelden te noemen:

- Het ophalen van verschillende zorgen en belangen helpt de gemeenteraad om besluiten beter af te wegen.
- Het op zoek gaan naar wat ons bindt in plaats van scheidt, werkt verbindend in plaats van polariserend.
- Participatie geeft inwoners en andere belanghebbenden meer invloed en zeggenschap over de eigen leefomgeving.
- Het laten meedenken en meedoen door samen plannen uit te werken, maakt een plan beter en sterker. De kennis en kunde van de samenleving wordt benut.
- Het stimuleren en faciliteren van inwoners om samen initiatieven op te starten werkt verbindend, gaat eenzaamheid tegen en draagt bij aan geluk. Er ontstaan nieuwe dingen die anders niet van de grond waren gekomen.
- Door samen plannen te maken en te ontwerpen kunnen er nieuwe oplossingen ontstaan waar niet eerder aan gedacht is. De grote opgaven in de samenleving vragen om creativiteit, anders denken en doen.

Waarvoor dient participatie niet?

Bewonersparticipatie is niet bedoeld om ongenoegen weg te nemen of om zienswijzen en bezwaren te voorkomen. Het heeft ook niet als doel dat iedereen 'het ermee eens moet zijn'. Dat kan hooguit een bijvangst zijn van een goed participatieproces.

Rol van de raad

Een participatieproces is een aanvulling op onze representatieve democratie. De gemeenteraad stelt kaders en neemt het besluit. Daartussen ligt de ruimte voor participatie. Beide delen zijn echter wel een samenspel, waarbij de rol en invloed van de raad verschuift afhankelijk van de gekozen trede op de participatieladder (zie begrippenlijst). Als voorbeeld: een dorpenplan waar inwoners door middel van dialoog

meebeslissen geeft de raad minder ruimte dan het raadplegen van inwoners door middel van een enquête. Het is de uitdaging om het samenspel vorm te geven met als doel een gedegen besluitvorming.

Daarnaast heeft de gemeenteraad een volksvertegenwoordigende rol. Raadsleden kunnen bijvoorbeeld als toehoorder deelnemen aan bijeenkomsten om daarmee ook zelf te horen wat zorgen en wensen van inwoners zijn.

2.1. Wat verstaan wij onder participatie?

In deze notitie bedoelen wij met participatie:

- Het actief betrekken van (groepen) inwoners en andere stakeholders bij beleidsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie. Het is een proces waarbij inwoners en andere belanghebbenden in meer of mindere mate invloed kunnen uitoefenen over onderwerpen die hen aangaan (inwonersparticipatie).
- De manier waarop de gemeente ondersteuning of een bijdrage geeft aan initiatieven van inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven of andere belanghebbenden (overheidsparticipatie).

Hierbij zijn drie rollen te onderscheiden, afhankelijk van degene die het initiatief neemt.

Initiatiefnemer	Type vraagstukken	Rol gemeente
Gemeente	Beleidsvorming, projecten, uitvoering, evaluatie	Organiseren participatieproces
Inwoners(groepen)	Wensen, ideeën en behoeftes vanuit de wijk	Ruimte geven, faciliteren, stimuleren
Projectontwikkelaars, Woningcorporatie*	Realiseren bouwprojecten	Ruimte geven, faciliteren, stimuleren

*In het kader van Omgevingswet zijn 'initiatiefnemers' derden die verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van het participatieproces met de omgeving. Het is in het belang van de gemeente om deze partijen te stimuleren en te faciliteren in dat proces, waarbij het wel belangrijk is om de rollen gescheiden te houden. De gemeente neemt het besluit, de initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het participatieproces.

Nb. Het begrip participatie kennen we ook vanuit het Sociaal Domein en vanuit Arbeidsmarktparticipatie als het gaat om meedoen in de samenleving en werken als dat mogelijk is. Daar gaat deze notitie niet over.

3. Waar staan we nu?

Participatie op zich is niet nieuw voor de gemeente Doetinchem. Op tal van manieren worden inwoners en andere belanghebbenden betrokken bij het beleid en ook voor initiatieven vanuit de wijken is er het een en ander beschikbaar. Om een beeld te krijgen van de huidige situatie zijn de huidige instrumenten in kaart gebracht, gesprekken gevoerd in en buiten de organisatie, zijn de Citisens betrokkenheidsprofielen en 'Waar staat je gemeente' geraadpleegd. Hieronder leest u een weergave van de bevindingen.

Instrumenten die momenteel zijn ingericht voor participatie

- Doetinchem Spreekt, met ca. 2.500 deelnemende inwoners. Uitgevoerd door onderzoeksbureau Moventem. Een aantal keer per jaar kunnen inwoners geraadpleegd worden.
- Naoverfonds voor het ondersteunen van inwonersinitiatieven; uitgevoerd door de Doetinchemse Uitdaging.
- Ideeënmarkt (georganiseerd door de gemeenteraad).
- De wijknetwerken van samenwerkende organisaties en de wijkregisseurs.
- De Sociale Raad. Doel van de raad is gevraagd en ongevraagd advies geven over onderwerpen binnen het sociaal domein. De Sociale Raad kan ook adviseren over het betrekken van specifieke doelgroepen.
- Er is een participatiehandreiking (1 A4) beschikbaar voor initiatiefnemers.

Uit de gesprekken:

- Er is intern veel goede wil om inwoners te betrekken bij de plannen en projecten van de gemeente.
- Het participatieproces wordt vooraf nog niet altijd even goed doordacht. Daardoor komen we gaandeweg soms voor verrassingen te staan, zijn wij of inwoners soms teleurgesteld over het resultaat. Een voorbeeld daarvan zijn de 11 deelvisies die gemaakt zijn. Er is door de samenleving veel ingebracht. Deze input wordt gebruikt voor onder andere de woonvisie en de omgevingsvisie. Deze visies zijn echter op hoofdlijnen, waardoor de concrete inbreng voor inwoners niet direct is terug te zien.
- Het participatietraject dat is gedaan voor de binnenstadsvisie wordt als positief ervaren. Vele groepen zijn betrokken en met interactieve werkwijzen is er positieve energie ontstaan en is er waardevolle informatie opgehaald die de plannen beter hebben gemaakt. Ook de aanpak voor de woningbouw in Heideslag2 heeft veel opgeleverd. Door op een creatieve manier samen te werken met jongeren worden 30 betaalbare woningen gerealiseerd.
- Bij aanvang van een project wordt doorgaans een stakeholderanalyse met de Factor C methode (zie begrippenlijst). Dit wordt tot nu toe niet uitgewerkt in een participatie-aanpak. Het is wenselijk om dit wel te doen, bij aanvang en bij de start van iedere nieuwe fase in een project omdat de actoren, de belangen, het doel en de vorm van communicatie en participatie per fase verschilt.
- Wij neigen nu nog veel naar het kiezen voor traditionele middelen. Al snel wordt gegrepen naar de bekende informatiebijeenkomst, waardoor het gesprek gevoerd wordt met de 'usual suspects' en er nog onvoldoende gebruik wordt gemaakt van kennis en kunde van andere groepen in de samenleving.
- Echt van buiten naar binnen werken, betekent ook dat onze eigen ideeën soms om een aanpassing vragen. Dat wordt intern soms als verstorend ervaren.
- Evaluatie vindt doorgaans niet plaats.
- Er is breed behoefte aan een methodiek.
- Er is behoefte aan een 'gereedschapskist' met middelen om in te zetten.

- Middelen die beschikbaar zijn, zijn niet altijd effectief of worden niet altijd gebruikt; zoals het Naoberfonds, Doetinchem Spreekt en de inzet van de Sociale Raad.

Uit www.waarstaatjegemeente.nl:

- Op www.waarstaatjegemeente.nl (zie bijlage 4) zien we dat Doetinchem (6,29) het m.b.t. samenwerking met inwoners het net iets beter doet dan het gemiddelde in de rest van Nederland (6,16). 36% is het ermee eens dat Doetinchem de afspraken nakomt, 39% is het ermee eens dat de gemeente luistert naar de inwoners, 26% vindt dat de gemeente zich flexibel opstelt, 44% geeft aan dat de gemeente de inwoners betreft bij de plannen en 44% vindt dat er ruimte geboden wordt voor initiatieven. Deze cijfers zijn echter van 2019. In het najaar van 2023 wordt het onderzoek opnieuw uitgevoerd.

Betrokkenheidsprofielen inwoners gemeente Doetinchem

Gemeente Doetinchem heeft door het bureau Citisens betrokkenheidsprofielen laten opstellen. De betrokkenheidsprofielen geven inzicht in de participatie- en communicatiestijl van de inwoners. Een samenvatting vindt u in de bijlage 3.

Enkele zaken zijn van belang om hier te noemen:

- De groepen die het meest vertegenwoordigd zijn, voelen zich het minst betrokken en hebben het minste vertrouwen in de overheid. Dit zijn de groepen Stille Overlevers (20%) en Alerte Families (22%).
- De groep die informatiebijeenkomsten bezoekt is in Doetinchem vooral de groep Reactieve empty-nesters. Hiertoe behoort slechts 11% van de inwoners.
- De Gehaaste gezinnen (14%), Ik-gerichte starters (12%), en Alerte Families (22%) zijn vooral digitaal te bereiken (samen is dit een groep van 48%!)

4. Onze ambitie

Coalitie-agenda 2022-2026 'Samen groeien in kwaliteit'

In de coalitie-agenda is er een ambitie geformuleerd voor participatie (zie kader). Meer in het algemeen vindt de gemeente Doetinchem het van groot belang om samen te werken met ondernemers, verenigingen en inwoners. Samen maken we immers de stad en de dorpen.

Inwonersparticipatie en communicatie (uit de coalitie-agenda 2022-2026)

In een snel veranderende samenleving is communicatie en participatie cruciaal. Het moet goed gebruik zijn (en blijven!) om onze inwoners en ondernemers bij ontwikkelingen en thema's te betrekken. Niet alleen de 'usual suspects' of degenen die het hardst om aandacht vragen, maar juist ook degenen die we niet zo vaak zien en horen. We vinden het belangrijk dat inwoners invloed hebben in hun eigen buurt of dorp. We zijn actief en open naar onze inwoners. We geven heldere informatie over onze dienstverlening en prestaties.

Ook onze eigen ambtelijke organisatie is flink in ontwikkeling; we gaan meer hybride werken en hebben veel nieuwe medewerkers. Daarom investeren we in bewustzijn en vaardigheden op het gebied van communicatie en participatie. Dit past uitstekend bij onze organisatiewaarden: verantwoordelijkheid, initiatief en samenwerken.

Omgevingsvisie 'Doetinchem, kloppend hart van de Achterhoek. Samen op weg naar 2036'

In de omgevingsvisie wordt de ambitie beschreven voor Doetinchem 2036. Het inzetten van participatie als instrument is een kans voor het realiseren van een aantal grote opgaven:

- Doetinchem wil groeien naar 70.000 inwoners om een bruisende stad te zijn en te blijven. De focus daarbij ligt op inbreiding. In de omgevingsvisie is benoemd dat de bouwopgave een kans is om bestaande buurten te versterken. Dit kan niet zonder onze inwoners. Aandachtspunt hierbij is dat veelal een externe partij aan de lat zal staan voor het participatieproces (in het kader van de Omgevingswet) rondom de bouwlocatie. Het is belangrijk om, als dat nodig is, vanaf het begin samen op te trekken om het participatietraject vorm te geven.
- De ambitie om te bouwen én een betrokken en sociale samenleving te creëren, vraagt om ruimte voor ontmoeting, zowel binnen als buiten in de openbare ruimte. Dit kunnen buurtontmoetingsplekken zijn, maar ook speelveldjes, bankjes of ruimte om bijvoorbeeld samen een moestuin of een plukroute aan te leggen. Op tal van manieren kan de fysieke ruimte uitnodigen voor ontmoeting.
- De nieuwe inwoners van Doetinchem komen met name van buitenaf. Dat kan uit de regio zijn, maar ook uit de Randstad of het buitenland. Het is belangrijk dat deze inwoners mee gaan doen in onze samenleving.
- Doelen op met name het gebied van groen, klimaat, circulaire economie, energiebesparing en opwekking kunnen niet gerealiseerd worden zonder samenwerking en betrokkenheid van inwoners en ondernemers. Dat vraagt van de gemeente om inwoners, ondernemers en bottom-up initiatieven actief te stimuleren en te faciliteren.

5. Onze uitdaging

Op basis van de analyse en onze ambitie zien wij volgende uitdagingen voor het verder professionaliseren van de participatie:

- **Betere regievoering op onze eigen participatieprocessen.** Dit betekent goede voorbereiding met heldere afspraken vooraf, heldere communicatie en zorgvuldige uitvoering. Hieronder valt ook een goede terugkoppeling van wat er met de inbreng is gedaan.
- **Beter betrekken van de (groepen) inwoners die doorgaans niet vooraan staan.** Het gaat daarbij om mensen die getypeerd worden als het stille midden en specifieke doelgroepen zoals jongeren, mensen met een beperking en kwetsbare mensen. De inzet van een grotere diversiteit aan kanalen en (digitale) middelen, afgestemd op doel en doelgroep is daarvoor noodzakelijk.
- **Stimuleren van ontmoeting en uitwisseling tussen mensen en organisaties.** Er is een trend dat mensen steeds minder in contact komen met andersdenkenden. Door randvoorwaarden te creëren dat mensen uit verschillende groepen en organisaties elkaar blijven ontmoeten, kunnen er waardevolle verbindingen ontstaan.
- **Bestuurlijke en ambtelijke moed om nieuwe aanpakken uit te proberen.** Wil Doetinchem bij de tijd blijven, groeien, een moderne gemeente zijn en een voorbeeldfunctie vervullen voor de regio? Dan vraagt dit om vernieuwde, creatieve en inspirerende aanpakken waar we allemaal van kunnen leren.
- **Stimuleren en faciliteren van de participatieprocessen waarbij derden aan de lat staan.** In het kader van de Omgevingswet zijn initiatiefnemers zelf verantwoordelijk voor het participatieproces met de omgeving. In het belang van onze inwoners willen wij dat dit zorgvuldig gebeurt. Daarnaast is het van belang om het werkproces goed op orde te brengen. Wat vragen we wanneer van de initiatiefnemer en hoe beoordelen wij het resultaat?
- **Het professionaliseren van de ondersteuning die wij bieden aan inwonersinitiatieven.** Hoe reageren wij op vragen vanuit de samenleving? Hoe faciliteren (indien gewenst) en stimuleren wij inwoners om elkaar te ontmoeten en samen aan de slag te gaan met een goed idee?

6. Strategische uitgangspunten en aanpak

6.1. Eigen plannen en projecten

Als er sprake is van participatie, hanteren we in onze eigen plannen en projecten onderstaande uitgangspunten en aanpak.

a. Heldere kaders

Gemeente Doetinchem geeft bij de eigen plannen en projecten vooraf heldere kaders aan waarover inwoners en andere stakeholders mee kunnen praten en waarover ook niet.

Hoe:

- Als er sprake is van een participatietraject wordt in college- en raadsvoorstellen; plannen van aanpak; nota's van uitgangspunten e.d. vastgelegd wat het doel is (waarom) en wat de kaders zijn (waarover). Zo is voor iedereen duidelijk wat de ruimte is om mee te praten.

b. Vergroten representativiteit; ophalen van diverse geluiden

Gemeente Doetinchem zet zich in om een goede afspiegeling van de inwoners en belanghebbenden te betrekken bij de plannen en projecten om daarmee de diverse geluiden op te halen voor een afgewogen besluitvorming.

Hoe:

- Om het 'stille midden' en specifieke doelgroepen meer aan bod te laten komen in onze participatieprocessen zetten we in op meer gevarieerde (online) participatiemiddelen.
- Wij werken aan opgaven voor toekomstige generaties. Daarom hebben we extra aandacht voor het betrekken van jongeren bij onze plannen en projecten. Dit doen we in samenwerking met partners zoals het jongerenwerk, onderwijs, sportverenigingen of horeca.
- De Sociale Raad is beschikbaar voor inbreng van kwetsbare doelgroepen, mensen met beperking en nieuwe Nederlanders of kan adviseren hoe deze groepen kunnen worden betrokken.
- Voor een gestructureerde aanpak maken we bij het ontwikkelen van beleid, plannen en projecten altijd een stakeholderanalyse en werken we met de methodiek van Relevant Gesprek.

c. Ruimte geven

Gemeente Doetinchem geeft in participatietrajecten ruimte om keuzes te kunnen maken.

Hoe:

- We zijn kritisch op de gekozen trede van de participatieladder. Waar mogelijk zoeken we een volgende trede op. Kan meedenken opschuiven naar meedoen? De inzet van meer co-creatie biedt vele mogelijkheden (zie voorbeeld woningbouw Heideslag 2). En kan meedoen soms ook opschuiven naar meebeslissen?
- Waar mogelijk geven we ruimte om inwoners en belanghebbenden vooraf te laten meepraten over het participatieproces en over de manier waarop zij willen participeren.

d. Versterken integraal werken en gebiedsgerichte aanpak

Gemeente Doetinchem zet zich in om aan te sluiten op de leefwereld. Wij werken vanuit het perspectief van de wijk, integraal en koppelen kansen waar mogelijk.

Hoe:

- Wij werken met wijkprogrammeringen die samen met inwoners en belanghebbenden worden opgesteld. De eerste twee wijkprogrammeringen (Overstegen en Schöneveld) zijn opgesteld door gemeente en maatschappelijke organisaties. Bij de wijkprogrammeringen die volgen wordt gekeken op welke manier de inwoners hierbij betrokken kunnen worden.
- We zoeken intern en extern de verbinding tussen teams, medewerkers, bewoners en organisaties. Dit creëert nieuwe verbindingen en invalshoeken.

6.2. *Initiatieven van derden (in het kader van de Omgevingswet)*

e. *Stimuleren en faciliteren*

Gemeente Doetinchem wil dat inwoners kunnen rekenen op een goed participatieproces, ook als het initiatief van derden is. Wij ondersteunen initiatiefnemers hierbij. Als het nodig is spreken we hen aan, informeren we belanghebbenden over een aankomend initiatief of voeren we samen met de initiatiefnemer regie over het proces.

Hoe:

- In het kader van de Omgevingswet zijn initiatiefnemers (projectontwikkelaars, woningcorporaties, inwoners et cetera) verantwoordelijk voor het participatieproces. Gemeente Doetinchem biedt hiervoor ondersteuning aan met informatie en advies. We ontwikkelen daarvoor een werkwijze waarbij de ondersteuning passend is bij de impact van het project (zie voorbeeld [Omgevingsinitiatief | Gemeente Houten](#)).
- Grotere initiatieven van derden worden begeleid door procesleiders. In de gesprekken die zij voeren wijzen zij de initiatiefnemers actief op de wenselijkheid van participatie en de mogelijkheden die wij bieden ter ondersteuning.
- Voor de grotere initiatieven is de adviseur participatie beschikbaar voor advies.
- Initiatiefnemers worden gestimuleerd om een participatieverslag aan te leveren, zodat college en/of raad goed inzage krijgt in het verloop van het proces. Onderdelen van het verslag zijn:
 - Wie hebben er geparticipeerd?
 - Wat was hun inbreng?
 - Welke individuen of groepen waren in het bijzonder betrokken en wie hebben we niet kunnen bereiken?
 - Welke punten van de participanten zijn overgenomen en welke niet? En waarom wel/niet?
 - Welke afspraken zijn er gemaakt op basis van de participatie?
 - Hoe tevreden zijn de participanten over het participatietraject en hun invloed?
- De uitwerking van bovengenoemde stappen doen we in samenhang met de werkwijzen volgens de Omgevingswet.

6.3. Bewonersinitiatieven

f. Kracht van de samenleving tot bloei brengen

Gemeente Doetinchem zet zich in om de kracht van de samenleving verder te vergroten en te laten bloeien. We helpen bewonersinitiatieven en vrijwilligers(groepen) wanneer dit nodig en mogelijk is.

Hoe:

- Onderzoeken op welke punten de huidige ondersteuning aan bewonersinitiatieven verbeterd kan worden. Dit doen we samen met o.a. wijkregisseurs, buurtverbinders, buurtcoaches, de Doetinchemse Uitdaging en enkele buurtinitiatieven. Insteek is dat alle inwoners en bedrijven moeten kunnen bijdragen aan het realiseren ervan. (als bijvoorbeeld www.medeinzutphen.nl of www.overbetuwedoet.nl).
- Gemeente Doetinchem zet de lijn voort om (groepen) vrijwilligers te ondersteunen met hulp of materiaal als zij dat nodig hebben en de opgedane kennis te borgen. De uitvoering daarvan vindt plaats in samenspraak met onze verbonden partijen.

7. De organisatie van participatie: groei door doen

Om beter regie te kunnen voeren op onze participatieprocessen is het van belang om de basis op orde te hebben met een methodiek, goede instrumenten en structureel leren en ontwikkelen.

Methodiek Relevant Gesprek

We gaan werken met de methodiek van Relevant Gesprek. Dit is een praktische aanpak om alle stappen in het participatieproces goed te doorlopen. De methodiek bestaat uit twee onderdelen. Fase 1 zet een goede aanpak in de steigers en fase 2 gaat over de uitvoering.

In de eerste fase worden vier hoofdvragen beantwoord: Waarom in gesprek, Waarover in gesprek, Met wie en Hoe. Door met name goed stil te staan bij de Waarom- en Waarover-vragen krijgen we het doel van de inzet van participatie helder. De hoofdvragen bevatten vervolgens subvragen.

Daarna volgt fase 2, de uitvoering. Hierin worden alle details voor de uitvoering in opgenomen aan de hand van 10 stappen.

In bijlage 2 vindt u de aanpak van Relevant Gesprek op hoofdlijnen.

Aandacht voor participatie in college- en raadsbesluit en projectplan

In het sjabloon voor het college- en raadsbesluit en projectplan doen we in de begeleidende tekst de suggestie om aan te geven of en zo ja, hoe participatie plaats gaat vinden of plaats heeft gevonden.

De participatieladder

We werken met de participatieladder (volgens de veelgebruikte versie van Igno Pröpper). Voor welke trede wordt gekozen, hangt af van het doel.

- **Bewustwording:** als het doel is om inwoners bewust te maken van een vraagstuk, vraagt dit om goede en heldere communicatie. Dat is de trede **Informeren** op de participatieladder.
- **Kwaliteit:** als het doel is om de inhoud van het project/beleid te verbeteren, kan dat door expertise en ervaringen op te halen bij publieksgroepen. Dat kan via de trede **Adviseren of Raadplegen** op de participatieladder.
- **Begrip:** als het doel is om elkaars standpunten te kennen, te begrijpen en rekening te houden met elkaar, kan dat via de trede **Adviseren of Coproduceren**.
- **Eigenaarschap:** als het doel is om actief burgerschap te stimuleren, kan dat door samen met publieksgroepen aan het werk te gaan of ruimte geven om hen zelf aan de slag te laten gaan. Dat kan via de tredes **Coproduceren** en **(mee)Beslissen**.

Verantwoordelijkheid bewonersparticipatie

Participatie in de plannen en projecten van de gemeente is een instrument dat ingezet wordt om een beleidsdoel te bereiken. In lijn daarmee is de ambtelijk projectleider/beleidsmedewerker verantwoordelijk voor het participatieproces. De projectleiders/beleidsmedewerkers worden daarbij geadviseerd door team communicatie en (beperkt) praktisch ondersteund door communicatiemedewerkers en projectondersteuners. De strategisch adviseur participatie is daarnaast beschikbaar voor de meer gevoelige of complexe onderwerpen. Daarnaast is de strategisch adviseur verantwoordelijk om de participatie in brede zin verder te ontwikkelen in de organisatie. Zie daarvoor ook het werkplan 2024 in bijlage 1.

Ontwikkelen instrumenten

Om op het juiste moment de gewenste doelgroepen te kunnen bereiken, gaan we aan de slag met een goede set aan instrumenten en draaiboeken waar beleidsmedewerkers, project- en procesleiders gebruik van kunnen maken. Met name op het gebied van online participatie is er nog veel te winnen. Komend jaar wordt een participatieplatform in de steigers gezet waarop mensen onder andere gemakkelijk mee kunnen praten, kunnen stemmen of een voorkeur kunnen aangeven. Dit platform moet voldoen aan de eisen op het gebied van privacy, beveiliging en digitale toegankelijkheid.

Ontwikkelen participatieverordening en Uitdaagrecht

In het wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau (dat op dit moment bij de Eerste Kamer ligt) staat vermeld dat gemeenten een participatieverordening moeten vaststellen, waarin ook het Uitdaagrecht is opgenomen. In 2024 gaan we aan de slag met de voorbereidingen.

Leren en ontwikkelen

Het is van belang om structureel te leren en ons te ontwikkelen. Dit doen we door:

- In de organisatie een master- en basisteam op te leiden met de methodiek van Relevant Gesprek.
- workshops en Meet-ups te organiseren in de Visvijver, afgestemd op de behoefte van de verschillende functies in de organisatie
- intern een Community-of-practice (COP) te organiseren om van elkaar te leren
- het doen van onderzoek naar de ervaringen van inwoners en het in kaart brengen van verbeterpunten
- jaarlijks minimaal één bijeenkomst met de raad te organiseren aan de hand van concrete casussen

In ons DNA

Voor het succes van participatie zijn niet alleen 'harde' randvoorwaarden en een methodiek van belang. Onze eigen houding en gedrag is ook essentieel. We werken daarom samen vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid. Wij nemen het initiatief om in gesprek te gaan ook al weten we soms nog niet alles. Onze houding is open, we gaan uit van ja-mits, geven ruimte, laten los als dat mogelijk is en pakken het weer op als dat nodig is. Deze aspecten werken we verder uit in de organisatievisie.

8. Begroting

Voor de uitvoering van het werkplan 2024 (zie bijlage 1) zijn volgende kosten begroot:

Omschrijving	Bedrag	Incidenteel/structureel	Dekking
Opleiden Masterteam en basisteam Bij de Relevant Gesprek Academie	€ 20.000	Incidenteel	Centraal opleidingsbudget (40804011/38703)
Inrichten en licentie platform online participatie	€ 25.000	Incidenteel	Budget Wijkgericht maatwerk (46100119/38900)
Totaal	€ 45.000		

In het jaar 2023 was incidenteel nog ruimte in het centraal opleidingsbudget (40804011/38703) en het budget wijkgericht maatwerk (46100119/38900). Uit deze beschikbare ruimte kan de opleiding en inrichting van het platform participatie worden gedekt. In de Eindwijziging 2023, heeft uw raad op 21 december 2023 hier al mee ingestemd. De structurele uitvoering van participatie is onderdeel van de betreffende projecten en reguliere opleidingsbudgetten.

9. Begrippenlijst

Factor-C	Factor C is een manier van werken (ontwikkeld door de overheid) die helpt om strategisch aan de slag te gaan met communicatie.
Burgerberaad	Met een burgerberaad helpen inwoners hun volksvertegenwoordiging om beslissingen te nemen over complexe onderwerpen. Een door loting samengestelde groep burgers doet, op basis van uitgebreide informatie en overleg, aanbevelingen over beleid.
Participatieladder	De participatieladder van Igno Pröpper (1999) wordt veel gebruikt door gemeenten. Het is een hiërarchie van participatievormen, gerangschikt naar de mate van invloed die burgers kunnen uitoefenen.
Wijkbegroting	Wijkbewoners beoordelen en bepalen waar het budget naar toe gaat en welke ideeën worden uitgevoerd.
Uitdaagrecht	Bij het Uitdaagrecht (ook wel Right to Challenge genoemd) kunnen bewoners, maatschappelijke organisaties e.a. taken van gemeente, provincie of waterschap overnemen als zij denken het slimmer, beter, goedkoper of anders te kunnen doen. Het uitdaagrecht gaat wettelijk verankerd worden in de nieuwe Versterking Participatie op Decentraal niveau.